ZBIERKA ZÁKONOV
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Ročník 1959

Vyhlásené: 24.07.1959 Vyhlásená verzia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky

Obsah tohto dokumentu má informatívny charakter.

49

Zákon

z 9. júla 1959

o jednotných roľníckych družstvách

Národné zhromaždenie Československej republiky sa uznieslo na tomto zákone:

Úvodné ustanovenie

§ 1

Cieľom zákona je prispievať k ďalšiemu upevňovaniu a rozvoju jednotných roľníckych družstiev (ďalej len „družstiev“) v záujme nepretržitého rozmachu poľnohospodárskej výroby na podklade pokrokovej vedy a techniky a rozsiahlej mechanizácie pri stálom zvyšovaní intenzity výroby, produktivity práce a znižovaní nákladov, v záujme neustáleho zvyšovania hmotnej a kultúrnej úrovne družstevných roľníkov a všetkého pracujúceho ľudu, postupného odstraňovania podstatných rozdielov medzi mestom a dedinou a v záujme dovŕšenia socialistickej výstavby našej vlasti a postupného prechodu ku komunistickej spoločnosti.

Prvá časť
Hlavné zásady roľníckeho družstevníctva

§ 2

(1) Družstvá tvoria nedielnu súčasť nášho socialistického zriadenia.

(2) Družstvá sú budované dobrovoľným rozhodnutím ich členov.

§ 3

(1) V družstve sa uplatňuje družstevná demokracia, ktorá najmä umožňuje, aby sa každý člen družstva (ďalej len „družstevník“) aktívne a iniciatívne zúčastnil riadenia družstevných záležitostí.

(2) Družstevníci ako hospodári družstva riadia sami jeho záležitosti prostredníctvom členskej schôdzky a ostatných orgánov družstva v súlade s právnymi predpismi, stanovami a politicko-hospodárskymi smernicami strany a vlády; uznesenia a opatrenia družstevných orgánov sú záväzné pre družstevníkov.

§ 4

Spoločenské vzťahy v družstve sa vytvárajú a rozvíjajú na podklade účelného spojovania záujmov družstevníkov, družstva a celej spoločnosti pri podriaďovaní čiastkových záujmov záujmom celku.

§ 5

(1) V činnosti družstva sa uplatňuje zásada plánovitosti.

(2) Družstevné orgány sú povinné zabezpečovať plánovitý rozvoj družstevnej poľnohospodárskej výroby.

(3) Plány družstva vychádzajú zo štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva a zabezpečujú jeho úlohy.

§ 6

(1) Rozdeľovanie výsledkov hospodárenia družstva sa vykonáva v súlade so záujmami celej spoločnosti, družstva a družstevníkov.

(2) Každý družstevník sa podieľa na práci v družstve a výsledkoch spoločného hospodárenia podľa zásady „každý podľa svojich schopností, každému podľa jeho práce“. Dôsledné uplatňovanie tejto zásady je základom hmotnej zainteresovanosti družstevníkov i družstva na zvyšovaní a zlacňovaní poľnohospodárskej výroby.

§ 7

(1) Družstevníci a orgány družstva sú pri každej svojej činnosti povinní ochraňovať a zveľaďovať majetok v socialistickom družstevnom vlastníctve a ostatný majetok užívaný družstvom.

(2) Štát poskytuje všestrannú pomoc rozvoju a zvyšovaniu úrovne socialistického družstevného vlastníctva.

Druhá časť
Vznik družstva a jeho povaha

§ 8
Vznik družstva

(1) Družstvo vznikne dňom, ktorým sa ustanovujúca schôdzka pracujúcich roľníkov a ostatných záujemcov o členstve v družstve uznesie na založení družstva; pre platnosť tohto uznesenia je potrebné, aby bolo schválené radou okresného národného výboru.

(2) V obci sa založí spravidla len jedno družstvo; výnimku povoľuje rada okresného národného výboru po prejednaní s radou miestneho národného výboru.

§ 9
Povaha družstva

(1) Družstvo je ľudovým družstvom a socialistickou právnickou osobou.

(2) Družstvo môže preberať len také záväzky, ktoré sú v súlade s jeho výrobnou, hospodárskou a inou spoločenskou činnosťou a s plnením jeho úloh určených najmä stanovami.

§ 10
Názov družstva

V názve družstva musí sa výslovne uviesť, že ide o jednotné roľnícke družstvo a sídlo družstva.

§ 11
Vzorové stanovy jednotných roľníckych družstiev

Celoštátny zjazd jednotných roľníckych družstiev sa uznáša na návrhu vzorových stanov jednotných roľníckych družstiev (ďalej len „vzorové stanovy“). Vzorové stanovy schvaľuje vláda. Vzorové stanovy sú záväzným podkladom pre vypracovanie vlastných stanov družstva.

§ 12
Stanovy družstva

(1) Každé družstvo je povinné do 6 mesiacov od svojho vzniku vypracovať podľa vzorových stanov vlastné stanovy a predložiť ich na schválenie rade okresného národného výboru. Dokiaľ sa stanovy neschvália, spravuje sa družstvo vzorovými stanovami.

(2) Družstvo je povinné do 6 mesiacov od vyhlásenia doplnkov a zmien vzorových stanov vypracovať podľa nich doplnky a zmeny vlastných stanov a predložiť ich na schválenie rade okresného národného výboru; dokiaľ sa neschvália, spravuje sa družstvo ustanoveniami doplnkov a zmien vzorových stanov.

(3) Ak sa uznesie družstvo na doplnkoch alebo zmenách vlastných stanov zo svojho podnetu, je taktiež povinné ich predložiť na schválenie rade okresného národného výboru, a to do 15 dní od uznesenia členskej schôdzky.

(4) Rada okresného národného výboru rozhodne o schválení stanov družstva, ich doplnkov a zmien po vyjadrení rady miestneho národného výboru. Schválením sa stanovy družstva, ich doplnky a zmeny stanú záväznými. Schválené stanovy, ich doplnky a zmeny registruje výkonný orgán okresného národného výboru.

(5) Výnimky z jednotlivých ustanovení vzorových stanov pre jednotlivé družstvá v zvlášť odôvodnených prípadoch môže povoliť Ministerstvo pôdohospodárstva.

Predmet činnosti

§ 13

(1) Hlavným predmetom činnosti družstva je socialistická poľnohospodárska veľkovýroba.

(2) Družstvo prevádza aj lesné hospodárstvo v lesoch združených družstevníkmi a v lesoch mu odovzdaných.

(3) Za účelom prevádzania lesného hospodárstva možno sa združovať len v jednotných roľníckych družstvách.

(4) Družstvo má pre rozvoj poľnohospodárskej veľkovýroby a lesného hospodárstva čo najúčinnejšie zapojovať do práce všetkých svojich členov a využívať prírodné podmienky a výrobné a finančné prostriedky. Družstvo má najmä úplne a čo najúčinnejšie využívať poľnohospodársku pôdu a dbať o zvyšovanie jej úrodnosti.

§ 14

(1) V záujme rozvoja poľnohospodárskej a lesnej výroby, lepšieho využitia výrobných prostriedkov a úplného uplatnenia práce členov môže družstvo prevádzať pomocné hospodárske odvetvia a pridruženú výrobu. Táto činnosť sa nesmie zneužívať na súkromné podnikanie a jej prevádzanie nesmie ohrozovať hlavnú činnosť družstva.

(2) Rozsah činnosti podľa odseku 1 určia vykonávacie predpisy a stanovy družstva.

§ 15

(1) Družstvo vypracúva dlhodobé plány a celoročné výrobné plány na podklade úloh vyplývajúcich zo štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva a podľa prírodných a ekonomických podmienok a výrobného zamerania družstva. Predstavenstvo družstva predloží plány pred ich prejednaním a prijatím členskou schôdzkou rade miestneho národného výboru na prejednanie. Plány takto prejednané a prijaté členskou schôdzkou schvaľuje rada okresného národného výboru. Orgány družstva sústavne sledujú plnenie plánov.

(2) Družstvo je povinné viesť predpísanú prvotnú a účtovnú evidenciu, predkladať výkazy a vykonávať ekonomické rozbory svojho hospodárstva.

§ 16
Starostlivosť o družstevníkov

(1) Družstvo sa stará všestranne o družstevníkov, najmä o ich politickú a odbornú výchovu, ako aj o ich bezpečnosť pri práci. Družstvo preto vytvára priaznivé pracovné, životné a kultúrne podmienky, včítane bytovej výstavby, pre všetkých družstevníkov, najmä pre pracujúce ženy, matky a ich deti a prestárnutých členov; pritom využíva aj sociálny a kultúrny fond predovšetkým pre zriaďovanie spoločných sociálnych a kultúrnych zariadení.

(2) Starostlivosť o družstevníkov družstvo zameriava najmä na získavanie mládeže pre prácu v družstevnom poľnohospodárstve a v záujme zabezpečenia odborne zdatného dorastu stará sa družstvo o výchovu učňov.

Tretia časť
Orgány družstva

§ 17

(1) Družstevníci riadia a spravujú záležitosti družstva členskou schôdzkou a ďalšími ňou volenými orgánmi. Najvyšším orgánom družstva je členská schôdzka. Ďalšími orgánmi družstva sú predseda a predstavenstvo ako výkonné orgány a revízna komisia ako kontrolný orgán družstva, prípadne ďalšie orgány, pokiaľ to vzorové stanovy alebo osobitné predpisy dovoľujú.

(2) Členská schôdzka a predstavenstvo môžu zriaďovať svoje pomocné a poradné komisie, ktoré im pomáhajú pri plnení ich úloh.

§ 18
Členská schôdzka

(1) Členská schôdzka môže rozhodovať o všetkých záležitostiach družstva; spravidla rozhoduje len o závažných otázkach.

(2) Členská schôdzka nemôže preniesť na iné orgány družstva pôsobnosť, ktorá jej výlučne prislúcha podľa vzorových stanov, prípadne iných predpisov.

(3) Členská schôdzka rozhoduje verejným hlasovaním. Pri hlasovaní prislúcha každému družstevníkovi prítomnému na členskej schôdzke jeden hlas.

§ 19
Predstavenstvo

Predstavenstvo riadi bežnú činnosť družstva a rozhoduje vo všetkých záležitostiach, ktoré nie sú výslovne vyhradené iným orgánom. Vo výnimočných naliehavých prípadoch môže predstavenstvo rozhodnúť aj otázky, ktorých rozhodnutie je výslovne vyhradené členskej schôdzke; tieto rozhodnutia predstavenstva vyžadujú dodatočné schválenie najbližšou členskou schôdzkou.

§ 20
Predseda

Predseda vedie každodennú činnosť družstva a koná v jeho mene. Predseda družstva je zároveň predsedom predstavenstva.

§ 21
Revízna komisia

(1) Revízna komisia je kontrolným orgánom družstva nezávislým od jeho predstavenstva a predsedu; zodpovedá len členskej schôdzke.

(2) Revízna komisia kontroluje každú, najmä výrobnú, hospodársku a finančnú činnosť družstva a jeho orgánov, a za tým účelom vykonáva jednotlivé revízie a previerky podľa ustanovení stanov.

(3) Revízna komisia kontroluje pri každej revízii a previerke najmä, či orgány a funkcionári družstva dodržiavajú pri správe družstevných záležitostí zákony a iné predpisy, stanovy družstva, pracovný poriadok, uznesenie členských schôdzok a či dbajú na ochranu družstevného majetku a dodržiavanie zásady družstevnej demokracie.

(4) Revízna komisia prejedná zistené nedostatky a návrhy opatrení na ich odstránenie s predstavenstvom. Ak predstavenstvo neodstráni nedostatky včas alebo ak nesúhlasí s navrhnutými opatreniami, je revízna komisia povinná predložiť zistené nedostatky a návrhy opatrení na ich odstránenie členskej schôdzke na rozhodnutie, a predseda družstva je povinný bez meškania zvolať členskú schôdzku a prizvať na ňu zástupcu výkonného orgánu okresného národného výboru.

§ 22

(1) Podrobnosti o pôsobnosti orgánov družstva, ich zložení, voľbe, konaní a rozhodovaní upravujú stanovy, prípadne osobitné predpisy.

(2) Ministerstvo pôdohospodárstva môže vydať vzorový spravovací poriadok jednotných roľníckych družstiev a v dohode s Ministerstvom financií určiť práva a povinnosti účtovníkov v družstvách.

Štvrtá časť
Združovanie pozemkov a združstevňovanie ostatných výrobných prostriedkov

§ 23

(1) Družstevníci sú povinní združiť pozemky včítane lesných a odovzdať ostatné výrobné prostriedky do spoločného družstevného hospodárenia v rozsahu a za podmienok určených stanovami.

(2) Družstevník môže scudziť alebo zaťažiť svoje pozemky v družstevnom užívaní len vo výnimočných prípadoch a len so súhlasom družstva.

(3) Predpisy o prevodoch nehnuteľností a o prenájmoch poľnohospodárskej a lesnej pôdy zostávajú nedotknuté.

§ 24
Právo družstevného užívania pozemkov

(1) Vlastníctvo k pozemkom združeným k spoločnému družstevnému hospodáreniu zostáva zachované.

(2) K pozemkom združeným k spoločnému družstevnému hospodáreniu, ako aj k pozemkom, ktoré za ne pri vykonanej hospodársko-technickej úprave pôdy boli dané do náhradného užívania, náleží družstvu právo družstevného užívania.

(3) Právo družstevného užívania oprávňuje družstvo užívať pozemok v rovnakom rozsahu, v akom by náležalo vlastníkovi; družstvo nemôže však pozemok zaťažiť ani scudziť. Družstvu preto najmä náleží všetko, čo na pozemku vzchádza, má právo meniť jeho podstatu a čerpať z nej, a prevádzať na ňom stavby. Právo družstevného užívania oprávňuje aj na pridelenie pôdy ako záhumienka rodine družstevníka. Len družstvo môže združený pozemok prenajať a len v odôvodnených výnimočných prípadoch.

Združstevňovanie ostatných výrobných prostriedkov

§ 25

Živý a mŕtvy inventár, osivo a sadivo, krmivo a hospodárske budovy odovzdané družstevníkom do spoločného družstevného hospodárenia, prechádzajú odovzdaním do vlastníctva družstva. Rozsah náhrady za takto odovzdaný majetok a spôsob jej vyúčtovania upravujú vzorové stanovy.

§ 26

Ak vstúpi do družstva remeselník, je povinný odovzdať do spoločného družstevného hospodárenia svoje výrobné prostriedky a zásoby slúžiace na prevádzanie remesla, pokiaľ ich družstvo potrebuje. Odovzdané výrobné prostriedky prechádzajú odovzdaním do vlastníctva družstva. Ustanovenia vzorových stanov o náhrade za živý a mŕtvy inventár platia obdobne.

Piata časť
Organizácia práce a odmeňovanie za prácu

§ 27

(1) Družstevníci vykonávajú všetky práce v družstve osobne.

(2) Družstvo môže výnimočne zamestnávať i osoby v pracovnom zamestnaneckom pomere za podmienok určených vo vzorových stanovách a v osobitných predpisoch.

(3) Základné vzťahy pri organizácii práce v družstve upravujú vzorové stanovy.

§ 28

(1) Podrobnosti o pracovných vzťahoch v družstve upravuje pracovný poriadok, ktorý družstvo vypracuje podľa vzorového pracovného poriadku a schváli na členskej schôdzke.

(2) Vzorový pracovný poriadok vydá Ministerstvo pôdohospodárstva.

§ 29

(1) Odmeňovanie za prácu v družstve sa spravuje množstvom, akosťou a spoločenskou dôležitosťou vykonanej práce.

(2) Družstvo podľa svojich podmienok upraví a na členskej schôdzke schváli vlastné výkonové normy podľa vzorových výkonových noriem a najvhodnejší spôsob odmeňovania za prácu podľa pokynov pre odmeňovanie za prácu v družstve.

(3) Pokyny pre odmeňovanie za prácu v družstve a vzor výkonových noriem vydáva Ministerstvo pôdohospodárstva. Výnimky zo vzorových výkonových noriem povoľuje orgán okresného národného výboru.

Šiesta časť
Fondy družstva

§ 30

Družstvo musí zabezpečovať nie len obnovovanie výroby, ale aj rozšírenú reprodukciu výrobného procesu v družstve, predovšetkým zvyšovaním naturálnych a peňažných fondov. Družstvo zakladá a dotuje nedeliteľný fond, fond osív a sadiva, fond krmív, zabezpečovací fond osív a zabezpečovací fond krmív, sociálny fond a kultúrny fond. Použiť prostriedky fondov na iné účely, než na ktoré sú fondy určené, nie je dovolené. Družstvo zakladá a dotuje podľa svojich stanov i prevádzkový zabezpečovací fond.

Siedma časť
Vzájomná spolupráca družstiev

§ 31

(1) Družstvá môžu spojovať svoje materiálové a finančné prostriedky, ako aj prácu svojich členov na efektívnejšie vykonávanie hospodárskej činnosti, ktorá je v záujme rozvoja ich poľnohospodárskej výroby. Robia tak najmä pre spoločné prevádzanie pomocných hospodárskych odvetví, pridruženej výroby a poľnohospodárskej investičnej výstavby svojpomocou. Vedúcou zásadou tejto spoločnej hospodárskej činnosti je súdružská spolupráca v záujme rozvoja výrobných síl a vzťahov v poľnohospodárstve a zvyšovanie životnej úrovne družstevníkov.

(2) Vzájomné vzťahy družstiev pri spoločnej hospodárskej činnosti upravuje zmluva.

(3) Rozsah a povaha spoločnej hospodárskej činnosti družstiev nesmie byť na ujmu rozvoja poľnohospodárskej výroby zúčastnených družstiev.

§ 32
Nižšie formy družstevnej spolupráce

Družstvá sa môžu dohodnúť, že jedno družstvo prenechá druhému užívanie svojich výrobných prostriedkov, poskytne mu práce alebo služby, prípadne vyšle svojich členov do iného družstva, aby tam pod jeho vedením vykonávali určité práce. O vzájomnej spolupráci sa môže dohodnúť aj viacej družstiev.

§ 33
Spoločný družstevný podnik

(1) Vyššou formou vzájomnej hospodárskej spolupráce družstiev sú spoločné družstevné podniky jednotných roľníckych družstiev (ďalej len „podnik“), ktoré môžu zriaďovať družstvá na spoločné vykonávanie hospodárskej činnosti trvalejšieho rázu.

(2) Členmi podniku sú družstvá, prípadne aj iné socialistické organizácie. Členom podniku nesmie byť fyzická osoba.

(3) Podnik je samostatnou socialistickou právnickou osobou.

(4) Ustanovenia zákona č. 53/1954 Zb. o ľudových družstvách a o družstevných organizáciách, sa na podniky nevzťahujú. Na podniky sa nevzťahuje ani zákon č. 69/1958 Zb. o hospodárskych vzťahoch medzi socialistickými organizáciami; minister pôdohospodárstva môže však v dohode so zúčastnenými ústrednými úradmi a orgánmi určiť, ktoré jeho ustanovenia pre podniky platia.

§ 34
Vznik spoločného družstevného podniku

(1) Na zriadenie podniku je potrebná písomná zmluva o jeho zriadení, schválená členskou schôdzkou každého zúčastneného družstva, a ak ide o inú socialistickú organizáciu, schválená jej nadriadeným orgánom. Na platnosť uznesenia členskej schôdzky družstva, ktorým sa schvaľuje uzavretie dohody o zriadení podniku alebo pristúpení do podniku, sa vyžaduje prítomnosť dvoch tretín družstevníkov.

(2) Na platnosť zmluvy o zriadení podniku (odsek 1) treba schválenie rady okresného národného výboru, ak ide o družstvá so sídlom v rôznych okresoch toho istého kraja rady krajského národného výboru, a ak ide o družstvá so sídlom v rôznych krajoch rady krajského národného výboru, v obvode ktorého bude sídlo podniku.

§ 35
Názov spoločného družstevného podniku

Názov podniku musí byť odvodený z činnosti podniku a musí obsahovať označenie, že ide o spoločný podnik jednotných roľníckych družstiev, a sídlo podniku.

§ 36
Hospodárenie spoločného družstevného podniku

(1) Podnik hospodári podľa dlhodobých a celoročných plánov a rozpočtu.

(2) Členovia podniku sú povinní prispievať na úhradu prípadných strát vykázaných v ročných účtovných výkazoch podniku, ako aj na úhradu schodku zisteného pri jeho zrušení, najvyššie ale sumou, ktorú určia vykonávacie predpisy.

§ 37
Zrušenie spoločného družstevného podniku

Podnik môže byť zrušený rozhodnutím orgánu, ktorý dal súhlas na jeho zriadenie (§ 34 ods. 2).

§ 38

(1) Predpisy na vykonanie ustanovení tejto časti, najmä pokiaľ ide o vznik, predmet podnikania, organizáciu, vedenie, práva a povinnosti zúčastnených družstiev, prípadne iných socialistických organizácií, rozdeľovanie výsledkov hospodárenia, zánik a likvidáciu podniku a rozsah ručenia členov za jeho záväzky, vydá podľa potreby Ministerstvo pôdohospodárstva v dohode so zúčastnenými ústrednými úradmi a orgánmi.

(2) Ministerstvo pôdohospodárstva môže v dohode so zúčastnenými ústrednými úradmi a orgánmi upraviť ďalšie spôsoby družstevnej spolupráce a jej organizačné formy; útvary podľa tejto úpravy možno zriadiť ako samostatné právnické osoby.

Ôsma časť
Ochrana družstevného hospodárenia a družstevného majetku

§ 39

(1) Je prednou povinnosťou družstevných orgánov viesť družstevníkov k socialistickému uvedomeniu vo všetkých vzťahoch týkajúcich sa družstevného hospodárenia, aby nedochádzalo ku škodám na majetku v socialistickom družstevnom vlastníctve a v družstevnom užívaní. Na to slúži aj morálna a hmotná zainteresovanosť družstevníka na výsledku jeho práce, na dodržiavaní družstevnej disciplíny, zodpovednosť za spôsobenú škodu a kárne opatrenia.

(2) Družstevníci sú povinní chrániť družstevné hospodárstvo a urobiť všetko, čo je potrebné na odvrátenie hroziacej škody alebo na zmenšenie škody už nastalej.

Náhrada škody

§ 40

(1) Ak spôsobí družstevník z nedbanlivosti družstvu škodu v súvislosti s plnením členských povinností, je povinný ju nahradiť podľa tohto zákona.

(2) Družstvo je povinné dokázať družstevníkovi zavinenie, pokiaľ ďalej sa neustanovuje inak.

§ 41

(1) Ak spôsobí družstevník škodu z nedbanlivosti, je povinný nahradiť družstvu skutočnú škodu, nie však to, čo družstvu ušlo.

(2) Ak zodpovedá družstvu za vzniknutú škodu viacej družstevníkov, určuje sa výška náhrady škody pre každého osobitne podľa miery jeho zavinenia. Pri rozhodovaní o výške podielov jednotlivých družstevníkov na náhrade nie je súd viazaný návrhmi účastníkov.

(3) Výška náhrady nesmie presiahnuť u jednotlivého družstevníka sumu rovnajúcu sa polovičke jeho ročného príjmu z družstva za posledný rok pred zistením škody.

(4) V odôvodnených prípadoch možno výšku náhrady škody určiť nižšou sumou než je skutočná škoda, prípadne než je polovička ročného príjmu družstevníka z družstva za posledný rok pred zistením škody, a pri nepatrnej miere zavinenia môže sa náhrada škody odpustiť.

(5) Pri určení výšky náhrady sa prihliadne najmä k pomeru družstevníka k práci a k družstevnému vlastníctvu, k jeho triednemu pôvodu, k miere zavinenia, k spoločenskému významu škody, k osobným vlastnostiam družstevníka a k jeho hospodárskym pomerom.

§ 42

(1) Výšku náhrady škody, ktorá sa má požadovať, určuje a o znížení, prípadne odpustení náhrady škody rozhoduje členská schôdzka. Ak ide o zníženie alebo odpustenie presahujúce sumu 500 Kčs, je potrebný súhlas výkonného orgánu okresného národného výboru.

(2) Ak uzná družstevník záväzok nahradiť škodu v určenej výške písomne, uhradí družstvo svoju pohľadávku v medziach určených predpismi o exekúcii na plat zrážkou z pracovného príjmu družstevníka; inak družstvo uplatní svoj nárok pred súdom.

§ 43

(1) Ak družstevník z nedbanlivosti spôsobil škodu spoluzavinenú aj orgánom, funkcionárom alebo zástupcom družstva pri výkone ich funkcie, je družstevník povinný nahradiť škodu v rozsahu zodpovedajúcom miere svojho zavinenia. Diel škody, ktorý by takto nebol družstevník povinný uhradiť, uplatní družstvo proti tomu, kto škodu spoluzavinil. Ak je ich viacej, spravuje sa ich zodpovednosť ustanovením § 41 ods. 2.

(2) Ak nebola škoda spôsobená z nedbanlivosti výlučne družstevníkom, lebo pri nej spolupôsobila skutočnosť, za ktorú družstvo bez svojho zavinenia zodpovedá, je družstevník povinný nahradiť škodu taktiež podľa miery svojho zavinenia.

§ 44

Družstevník nezodpovedá za škodu, ktorú spôsobil družstvu v krajnej núdzi, aby odvrátil od seba, svojich spolupracovníkov alebo od družstva nebezpečenstvo priamo hroziace.

§ 45

(1) Ak prevezme družstevník zodpovednosť za hodnoty zverené na vyúčtovanie osobitnou písomnou zmluvou, zodpovedá za vzniknutý schodok; od tejto zodpovednosti sa oslobodí celkom, prípadne sčasti, ak dokáže, že schodok vznikol celkom, prípadne sčasti bez jeho zavinenia.

(2) Osobitná písomná zmluva sa smie uzavrieť len vtedy, ak vytvorilo družstvo družstevníkovi primerané pracovné podmienky. Túto zmluvu možno podľa pracovných podmienok obmedziť len na určité hodnoty zverené na vyúčtovanie.

(3) Družstevník, ktorému sa zverili hodnoty na vyúčtovanie osobitnou písomnou zmluvou, je povinný nahradiť skutočnú škodu, pokiaľ za ňu zodpovedá, v úplnej výške. Ustanovenia § 41 ods. 3 a 4 v týchto prípadoch neplatia. Náhradu škody môže znížiť len súd podľa zásad stanovených v § 41 ods. 5.

(4) Ak družstevník neprevezme zodpovednosť za hodnoty zverené na vyúčtovanie osobitnou písomnou zmluvou, zodpovedá za škodu, pokiaľ mu družstvo dokáže zavinenie a len v rozsahu § 41 ods. 3 a 4.

§ 46

Ak spôsobil družstevník škodu úmyselne alebo v opilosti, zodpovedá za ňu podľa Občianskeho zákonníka. Je preto povinný nahradiť nielen škodu skutočnú, ale i to, čo družstvu ušlo. Družstvo v tomto prípade nie je oprávnené náhradu škody ani znížiť, ani odpustiť.

§ 47
Kárne opatrenie

(1) Družstevníci sú povinní dodržiavať družstevnú disciplínu.

(2) Družstevníkovi, ktorý sa dopustil kárneho previnenia hrubým alebo opätovným porušením družstevnej disciplíny, môže uložiť kompetentný družstevný orgán niektoré z kárnych opatrení uvedených vo vzorových stanovách. Popri tomto kárnom opatrení alebo namiesto neho, ak to pripúšťajú stanovy, možno previnivšiemu družstevníkovi celkom alebo sčasti odoprieť výhody poskytované zo sociálneho alebo kultúrneho fondu, ak nejde o dávky, ktoré družstvo podľa vzorových stanov alebo iných predpisov poskytovať musí.

(3) Prípady drobného rozkrádania a iného úmyselného poškodzovania družstevného majetku možno stíhať ako kárne previnenia za podmienok určených zákonom č. 24/1957 Zb. o kárnom (disciplinárnom) stíhaní, rozkrádaní a poškodzovaní majetku v socialistickom vlastníctve.

(4) Konanie podľa odsekov 2 a 3 vykonáva predstavenstvo, a ak ide o člena predstavenstva alebo revíznej komisie, členská schôdzka.

Deviata časť
Vzťahy medzi družstvami a štátom

§ 48

(1) Socialistické družstevné poľnohospodárstvo tvorí nedielnu súčasť našej socialistickej hospodárskej sústavy.

(2) Družstvá prispôsobia potrebám plánovitého rozvoja národného hospodárstva svoju výrobno-hospodársku činnosť vyjadrenú v ich plánoch a sú povinné plne využívať svoje prírodné, materiálové a finančné zdroje na rozšírenie reprodukcie svojej výroby a na stále zvyšovanie a zlacňovanie poľnohospodárskej výroby.

(3) Družstvá zabezpečujú výrobou a dodávkami poľnohospodárskych výrobkov stále hojnejšie zásobovanie pracujúcich potravinami a priemyslu surovinami.

(4) Družstvá plnia prednostne záväzky voči štátu, najmä dodávky, dane, poplatky, úverové záväzky a poistné.

§ 49

(1) Výstavba socializmu na dedine, najmä budovanie, upevňovanie a ďalší rozvoj družstiev na podklade všestranného rozvoja ich poľnohospodárskej výroby a zvyšovanie odborných znalostí a politického uvedomenia ich členov, je dielom družstevných roľníkov, ktoré sa uskutočňuje pri každodennej pomoci robotníckej triedy a pri organizačnej a výchovnej činnosti socialistického štátu a jeho orgánov.

(2) Štát poskytuje družstvám a ich podnikom všestrannú pomoc v záujme ich upevňovania, socialistického rozvoja, trvalého rozmachu ich výroby podľa potrieb národného hospodárstva a dokonalejšieho spojovania ich záujmov so záujmami celku.

§ 50

Štátne orgány zabezpečujú jednotnú úpravu základných otázok a v súlade so zásadou družstevnej demokracie aktívnu a iniciatívnu účasť družstevníkov na riadení a správe ich družstva a všetkého družstevného hnutia podľa jeho miestnych podmienok v rámci právneho poriadku.

§ 51

(1) Základnou metódou vedenia družstiev štátnymi orgánmi je metóda presvedčovania spojená s morálnymi a hmotnými podnetmi.

(2) Národné výbory a ich výkonné orgány nemôžu nahradiť právomoc družstevných orgánov ani nemôžu disponovať za ne s majetkom družstva; môžu ukladať družstvám a družstevníkom len také povinnosti, ktoré vyplývajú z právnych predpisov.

§ 52

Štátne orgány usmerňujú hospodársky rozvoj družstiev na podklade rozborov ich hospodárenia ekonomicky účinnými opatreniami, najmä pri určovaní plánovaných výrobných a dodávkových úloh, pri financovaní, investičnej výstavbe a materiálno-technickom zásobovaní, ako aj rôznymi ekonomickými a morálnymi podnetmi povzbudzujúcimi záujem družstva a družstevníkov na rozvoji výroby družstva.

§ 53

Štátne orgány a organizácie poskytujú družstvám všestrannú a konkrétnu pomoc svojimi odborníkmi, najmä pri vedení a správe družstva jeho orgánmi, pri plánovaní, organizácii práce a pri rozvíjaní veľkovýroby.

§ 54
Konferencie a aktívy a celoštátny zjazd družstiev

Za účelom prehĺbenia účasti družstevníkov na správe družstva a pri riadení všetkého družstevného hnutia a za účelom prejednania hospodárskej činnosti družstiev, ich výsledkov a dôležitých otázok družstevného hnutia

a) rady okresných národných výborov zvolávajú okresné konferencie družstiev, ekonomické konferencie, konferencie pestovateľské a chovateľské a podobné aktívy;

b) Ministerstvo pôdohospodárstva môže zvolať celoštátne ekonomické pestovateľské a chovateľské konferencie a podobné aktívy;

c) vláda zvoláva celoštátny zjazd družstiev, ktorý vyjadruje demokraticky prejavenú vôľu všetkých družstiev a ktorému prislúcha rokovať o návrhoch vzorových stanov, ich doplnkov a zmien, prejednávať zásadné otázky rozvoja hospodárskej činnosti družstiev a rokovať o návrhoch dôležitých právnych predpisov, ktoré sa mu predložili.

§ 55
Dohľad nad činnosťou družstva

(1) Štátne orgány dohliadajú na činnosť družstiev v záujme rozvíjania družstevného hospodárstva a výroby, odstraňovania nedostatkov, prehlbovania družstevnej demokracie a upevňovania socialistickej zákonnosti. Robia tak najmä:

a) uplatňovaním metódy presvedčovania pri bezprostrednom styku s družstvami, s ich funkcionármi a družstevníkmi;

b) schvaľovaním stanov a ich doplnkov a zmien, dlhodobých a celoročných plánov družstva, účtovných závierok, ako aj schvaľovaním iných dôležitých uznesení o opatreniach družstva, ktoré podľa platných predpisov vyžadujú na svoju platnosť schválenie;

c) udeľovaním predchádzajúceho súhlasu na opatrenia, pri ktorých ho vyžaduje príslušný predpis;

d) preskúmavaním dôležitých dokumentov družstva dodatočne po ich schválení družstevným orgánom.

(2) Kontrolné a dozorné oprávnenia osobitných orgánov zostávajú nedotknuté.

§ 56
Náprava vadného uznesenia alebo opatrenia

(1) Výkonné orgány národných výborov sledujú, či uznesenia a opatrenia členskej schôdzky alebo predstavenstva a opatrenia predsedu sú v súlade s právnymi predpismi, stanovami a hospodárskymi potrebami družstva. Ak zistia, že uznesenie alebo opatrenie orgánov družstva je vadné, pokúsia sa presvedčiť družstvo, aby urobilo nápravu.

(2) Výkonný orgán okresného národného výboru zastaví výkon uznesenia alebo opatrenia orgánov družstva, ktoré je v rozpore s právnymi predpismi alebo stanovami, s náležitým odôvodnením, ak nebolo možno urobiť nápravu podľa odseku 1. Družstvo je oprávnené proti takémuto rozhodnutiu výkonného orgánu okresného národného výboru podať odvolanie podľa predpisov o správnom konaní.

Desiata časť
Zánik družstva

§ 57

(1) Družstvo môže zaniknúť, ak stratí trvale možnosť hospodáriť pre stratu pôdnej základne.

(2) Na zánik družstva je potrebný súhlas rady okresného národného výboru.

(3) Podrobnosti určí Ministerstvo pôdohospodárstva v dohode so zúčastnenými ústrednými úradmi a orgánmi.

Jedenásta časť
Majetkové skoncovanie medzi družstevníkom a družstvom pri zániku členstva

§ 58

(1) S družstevníkmi, ktorí z družstva vystúpili alebo boli vylúčení, ako aj s dedičmi zomretého družstevníka, ktorí sa nestali jeho členmi, vykoná družstvo vyúčtovanie a skoncovanie všetkých vzájomných nárokov.

(2) Toto vyúčtovanie a skoncovanie sa musí vykonať do jedného mesiaca po tom, čo členská schôdzka schválila celoročnú uzávierku za uplynulý rok, v ktorom členstvo zaniklo, najneskoršie však do 1. apríla nasledujúceho roku.

(3) Vrátenie pozemkov, prípadne pridelenie pozemkov náhradných, vrátenie hospodárskych budov, živého a mŕtveho inventára, prípadne primeraného množstva osiva, sadiva a krmív, sa však vykoná po zbere úrody tak, aby vystúpivší alebo vylúčený družstevník mohol vykonať včas poľné práce.

§ 59

(1) Družstevník nezodpovedá za záväzky družstva.

(2) Vystúpivší družstevník, pokiaľ nevstupuje súčasne do iného družstva, a družstevník vylúčený, je povinný vrátiť družstvu to, o čo dostal v posledných troch rokoch svojho členstva v družstve vyplatené na odmenách za odpracované pracovné jednotky viacej, než koľko by mu patrilo podľa skutočne dosiahnutých výsledkov spoločného hospodárenia bez výhod a úľav, ktorými sa odmena za pracovnú jednotku zvýšila.

§ 60

Podrobné predpisy na vykonanie §§ 58 a 59, najmä pokiaľ ide o vyúčtovanie, rozsah a spôsob vrátenia výrobných prostriedkov a hospodárskych budov družstevníkovi, ktorý súčasne vstupuje do iného družstva, vydá Ministerstvo pôdohospodárstva po dohode so zúčastnenými ústrednými úradmi a orgánmi.

Dvanásta časť
Záverečné ustanovenia

§ 61

(1) Ministerstvo pôdohospodárstva v dohode so zúčastnenými ústrednými úradmi a orgánmi môže vydať predpisy na vykonanie tohto zákona.

(2) Ministerstvo pôdohospodárstva môže stanoviť, že sa družstvá namiesto do podnikového registra zapisujú do zoznamu vedeného výkonným orgánom okresného národného výboru a že sa do tohto zoznamu zapisujú aj spoločné družstevné podniky a iné útvary zriadené ako samostatné právnické osoby podľa siedmej časti, ako aj upraviť vedenie zoznamu.

§ 62

(1) Zrušujú sa všetky predpisy, ktoré odporujú tomuto zákonu; najmä sa zrušujú zákon č. 69/1949 Zb. o jednotných roľníckych družstvách a nariadenie ministra pôdohospodárstva č. 75/1949 Zb., ktorým sa vykonáva zákon o jednotných roľníckych družstvách.

(2) Osobitné predpisy o úprave financovania a úverovania bytovej výstavby družstiev, platobného a zúčtovacieho styku, pokladničných operácií, fakturovania a platenia, kontrol vykonávaných peňažnými ústavmi a o dôsledkoch porušenia finančnej disciplíny nie sú dotknuté.

§ 63

Tento zákon nadobúda účinnosť 1. októbrom 1959; vykoná ho minister pôdohospodárstva v dohode so zúčastnenými členmi vlády.

Novotný v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

Štrougal v. r.

Vydavateľ Zbierky zákonov Slovenskej republiky a prevádzkovateľ právneho a informačného portálu Slov-Lex dostupného na webovom sídle www.slov-lex.sk je Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Župné námestie 13, 813 11 Bratislava, tel.: 02 571 01 000, e-mail: helpdesk@slov-lex.sk.